

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

б) принцип одноособового вчинення дій [7, с.238]

Таким чином, дослідивши основні засади діяльності прокуратури можемо зазначити, що принципи – це першооснова яка закладає в систему державного управління, взаємозв'язок між її структурними елементами. Принципи діяльності прокуратури є надзвичайно важливими, адже вони допомагають детально розглянути прокуратуру у як елемент розвитку правової сфери. Окрім цього, кожен із зазначених принципів є складовою цілісної системи, яка має ефективність лише тоді, коли функціонує комплексно, без виключення одного з її елементів. Окрім цього, дотримання засад прокурорської діяльності забезпечує відповідний рівень стабільності та, як зазначалося, ефективності правової системи держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Засади діяльності органів прокуратури. URL: <https://bit.ly/3PFgb3H>.
2. Прокурор-гарант дотримання прав людини та основних засад судочинства при укладанні угод про визнання винуватості. URL: <https://bit.ly/38cTC5E>.
3. Балаклицький І.І. Загальні принципи права як сутнісні його характеристики. Держава і права. Вип. 45 С. 71-76.
4. Рибалка Н. Засади діяльності прокуратури. Право України. 2015. № 6. С. 44-51.
5. Сучасні принципи діяльності прокуратури як важлива передумова історико- правового аналізу її функціональної складової. URL: <https://bit.ly/3PyIoul>.
6. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. №1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
7. Кравчук В.З асади (принципи) організації та діяльності прокуратури Польщі за реформою 2016 року : досвід для України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 1. С.235-239.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕТЕКТИВА БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ОГЛЯД

Доля В. В.

*аспірант II року навчання ННІ права
Сумського державного університету*

Створення та запуск нової інституції орієнтовної комплексно протидіяти більшості складним правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави справедливо є одним із вагомих здобутків країни. Попри незавершеність багатьох

процесів для повноцінної роботи установи, з об'єктивних причин, на вже діючих співробітників Бюро економічної безпеки України покладається ряд завдань належне і своєчасне виконання котрих є критично вагомим для держави.

Однією із фундаментальних груп представників співробітників вказаного суб'єкта є детективи Бюро економічної безпеки України, на яких покладається ряд знакових аспектів роботи. Зважаючи на малочислений поточний персональний склад та широкий спектр завдань результативна професійна діяльність вказаних осіб має надважливе значення.

У цьому аспекті слушним буде розглянути питання й існування так званих «запобіжників» від потенційних зловживань з боку аналізованих посадових осіб. Одним із таких є законодавчо передбачена змога притягнення до юридичної відповідності за діяння протиправного характеру під час реалізації власних повноважень останніми. Заслугове схвалення й підтримки переконання А. Манькута, який відмічає, що юридична відповідальність є важливим елементом правового регулювання суспільних відносин, сутність якого полягає в цілеспрямованому впливі на поведінку індивідів за допомогою юридичних засобів. Завдяки цьому комплексному впливу стає можливим гідне впорядкування суспільних відносин, надання їм певної системності й стабільності, уникнення різких загострень соціальних конфліктів, максимально можливе втілення принципів соціальної справедливості. Існування права як регулятора суспільних відносин у всі часи обумовлюється саме необхідністю підтримувати правопорядок в неоднорідному, сповненому внутрішніх протиріч суспільстві задля запобігання будь-яким небажаним відхиленням від встановлених правил поведінки [1, с. 159]. Такою обширною характеристикою і змістовним описом категорії «юридична відповідальність» вчений підкреслює її значимість в структурі правового статусу посадових осіб. Не можемо не погодитися зі вказаним переконанням доповнивши, що існування зазначеного елемента є виправданим і доцільним, оскільки ідеться навіть про своєрідний стимулюючий чинник. У цьому аспекті звернемо увагу й на спільне переконання О. С. Кальян та О. І. Мисак, котрі відмічають, що якщо ж юридична відповідальність не буде застосована до правопорушника, вона набуде декларативного характеру, що сприятиме формуванню зухвалого, зневажливого ставлення до права загалом. Юридична відповідальність покликана забезпечити гарантування прав, свобод людини і громадянина, громадянського суспільства та міжнародного співтовариства [2, с. 52]. Вказане тільки посилює віру в значимість і цінність такої складової становища для будь-яких посадових осіб й інших учасників правовідносин.

Сама ж дефініція «юридична відповідальність», традиційно, для вітчизняної науки містить низку точок зору щодо розуміння сутності останньої. В той же час, слушним буде зауважити, що більшість дослідників сходяться на думці відносно кількісного й якісного складів ознак останньої. Наприклад О. Ф. Скакун, зауважує, що юридична відповідальність (в аспекті ретроспективного підходу) – це передбачені законом вид і міра обов'язку правопорушника потерпати від примусового державно-владного позбавлення благ психологічного, організаційного або майнового характеру у правовідносинах, що виникають між ним і державою із факту правопорушення [3, с. 464]. М. М. Терещук стверджує, що юридична відповідальність у публічному праві – це нормативний, гарантований і забезпечений державним переконанням або примусом публічно-юридичний обов'язок щодо дотримання та виконання норм публічного права, реалізований у правомірній поведінці суб'єкта права, що схвалюється і (або) заохочується державою, а у випадку його порушення – обов'язок правопорушника перетерпіти осуд, обмеження прав особистого, матеріального та організаційного характеру [4, с. 10]. Цікаве визначення наведеного терміна формулює А. Ю. Бойчук наголошуючи, що мова йде про систему взаємопов'язаних та взаємообумовлених політико-правових, соціальних, демографічних, територіальних, організаційних, кадрових, матеріально-фінансових ресурсів, необхідних для вирішення найважливіших питань розвитку держави, соціуму і людини в умовах формування громадянського суспільства та демократичної правової державності, що, враховуючи транскордонний характер довкілля, здійснюються в умовах глобалізації та міжнародної міждержавної інтеграції [5, с. 14]. При цьому О. Харитонова, слушно резюмує, що юридична відповідальність як засіб державно-правового примусу передбачена нормами права. Як норма права вона існує незалежно від вчинення правопорушення і відіграє роль чинника, що стримує суб'єктів права від порушень і стимулює їх до правомірної поведінки. Юридична відповідальність як охоронні правовідносини, виникає в результаті порушення суб'єктивних прав та інтересів інших учасників суспільних відносин і порушення цими протиправними діями норм права, які передбачають можливість застосування санкцій на випадок вчинення порушення [6, с. 29-30]. Тобто, слушним буде висновок про явну значимість, із точки зору вивчення й дослідження, у нашому випадку, питання юридичної відповідальності детективів Бюро економічної безпеки України.

Перш за все, у відповідності до ч. 1 ст. 38 ЗУ Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 р. № 1150-IX передбачено, що за невиконання або неналежне

виконання своїх обов'язків працівники Бюро економічної безпеки України несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність згідно із законом [7]. Як бачимо, нормотворець застосував класичний перелік видів юридичної відповідальності, заходи у рамках котрих можуть бути вжиті до детективів аналізованої установи. Висвітлена логіка вбачається закономірною і виправданою, оскільки специфіка професійної діяльності останніх носить такий характер, що обґрунтовує доцільність вжитку відповідних спектрів заходів реагування. При чому, усвідомлюємо, що в наведеному контексті мова йде винятково про можливе притягнення до юридичної відповідальності саме під час провадження професійної діяльності останніми.

З приводу конкретизації видів протиправних діянь за які цю категорію посадових осіб можливо притягнути до того чи іншого виду відповідальності, то навіть профільний законодавчий акт містить відповідні відомості. Наприклад, згідно ч. 1. ст. 37 цього документа працівники Бюро економічної безпеки України несуть відповідальність за розголошення, нецільове використання, порушення правил роботи з інформацією, інше протиправне використання інформаційних ресурсів Бюро економічної безпеки України, доступ до яких надається в межах службових повноважень, відповідно до Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [8], законів України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI [9], «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII [10] та інших нормативно-правових актів.

У цьому сенсі особливо слід виділити кримінальну відповідальність детектива, як найжорсткішу міру реагування. Стосовно загальної характеристики цього різновиду, то концентруючи увагу на кримінальній компоненті, перш за все, необхідно зазначити, що мова йде про службових осіб. Такий висновок можна зробити виходячи з аналізу ч. 3 ст. 18 Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341-III [11], а також ураховуючи ч. 2 ст. 19 ЗУ Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 р. № 1150-IX. Щодо конкретних складів кримінальних правопорушень, то у цьому сенсі пріоритетно варто сфокусувати увагу на Розділі XVII «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», який містить наступні, відповідні для нас позиції: 1) ст. 364. «Зловживання владою або службовим становищем»; 2) ст. 365. «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу»; 3) ст. 365³. «Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або

проведення азартних ігор, лотерей»; 4) ст. 366. «Службове підроблення»; 5) ст. 366². «Декларування недостовірної інформації»; 6) ст. 366³. «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»; 7) ст. 367. «Службова недбалість»; 8) ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»; 9) ст. 368². «Незаконне збагачення». Більше того, слід наголосити, що в пропонованому контексті доцільно також звернути увагу на протиправні діяння, котрі можуть вчинюватися під час реалізації процедурних аспектів у рамках провадження оперативно-розшукової діяльності й досудового розслідування кримінальних правопорушень. Йдеться про наступні положення: 1) ст. 371. «Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою»; 2) ст. 372. «Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності»; 3) ст. 373. «Примушування давати показання»; 4) ст. 374. «Порушення права на захист»; 5) ст. 380. «Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист»; 6) ст. 381. «Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист»; 7) ст. 387. «Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування»; 8) інші склади кримінальних правопорушень.

Тобто, відносно зазначених посадових осіб можуть бути застосовані ряд статей кримінального законодавства, що передбачають настання негативних наслідків для порушників. При цьому, зважаючи на нещодавній і неповноцінний запуск установи, а також урахуваючи поточну ситуацію складно зробити висновок про дієвість нинішньої системи кримінально-правового реагування. Відповідно, припускаємо, що вказане питання вимагатиме опрацювання в майбутньому, з метою пошуку шляхів для удосконалення правового становища вказаних посадових осіб.

Отже, важливим елементом правового статусу детективів Бюро економічної безпеки України є юридична відповідальність останніх. Серед таких заходів державного реагування вагома роль відводиться кримінальній відповідальності детектива, як найжорсткішій мірі реагування. Чинне кримінальне законодавство налічує ряд статей, що можуть бути застосовані до висвітлюваної категорії. В той же час, зважаючи на поточну обстановку, проблематично оцінити дійсну ефективність вказаних мір реагування відносно зазначених детективів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Манькут А. Поняття юридичної відповідальності працівників прокуратури. *Підприємництво, господарство і право*, 2016. № 2. С. 158–161.
2. Кальян О. С., Мисак О. І. Юридична відповідальність: проблеми системного розуміння.

Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2019. Вип. 59. Т. 1. С. 51–54.

3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. – 2-ге видання. К. : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.

4. Терещук М. М. Юридична відповідальність у публічному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2019. 22 с.

5. Бойчук А. Ю. Юридична відповідальність за правопорушення проти довкілля: історико-правове дослідження : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2018. 45 с.

6. Харитонов О., Харитонов Є. Юридична відповідальність: пошук парадигми. *Часопис кафедри теорії та історії держави і права*, 2010. К., Чис. V. С. 23–30.

7. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#n452>.

8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

9. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

10. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2533>.

НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

Думчиков М. О.

*к.ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Визначивши основні способи вчинення легалізації злочинних доходів за допомогою віртуальних активів, пропонуємо визначити напрями протидії цьому кримінальному правопорушенню.

Законодавче врегулювання. На нашу думку в Законі України «Про віртуальні активи» перш за все варто визначити, що саме підпадає під поняття віртуальних активів. Ми переконанні, що ними мають бути визнані: віртуальні цінні папери; криптовалюти. На